

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

3

1906

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ÉDITIONS

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ο ΚΑΤ' ΑΡΣΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΠΑΧΩΜΙΟΥ Α'

Ὁ Μαρτίνος Κρούσιος ἐξέδωκεν ἐν τῇ Τουρκογραικίᾳ τὸν ἀφορισμὸν τὸν ἐκτοξευθέντα ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Παχωμίου Α' κατὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ πάπα Λέοντος τοῦ δεκάτου διορισθέντος ἐπισκόπου Μονεμβασίας, τοῦ λατινόφρονος Ἀρσενίου τοῦ Ἀποστόλη. Ἀλλ' ἡ ἐκδόσις αὕτη, γενομένη ἐξ ἐσφαλμένου ἀπογράφου σταλέντος εἰς τὸν Κρούσιον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἔχει οὐκ ὀλίγα λάθη¹. Διὸ δὲν θεωρῶ ἄσκοπον τὴν ἀναδημοσίευσιν τοῦ πατριαρχικοῦ ἀφορισμοῦ ἐκ πολλῶ ὀρθοτέρου ἀντιγράφου, περιλαμβανομένου ἐν φ. 61^a τοῦ ὑπ' ἀρ. 216 Βαροκκικοῦ κώδικος τῆς ἐν Ὁξωνίῳ Βοδληιανῆς βιβλιοθήκης, αὐτοῦ ἐκείνου ἐξ οὗ ἐξέδωκα τὸ περὶ τῆς ἐν Χαλέπα μονῆς τῶν Καλογραιῶν ἐγγραφον². Καὶ τὰς μὲν διαφόρους γραφὰς τοῦ Βαροκκικοῦ κώδικος ἐδήλωσα διὰ τοῦ Β, τὰς δὲ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Crusius διὰ τοῦ C.

Παχώμιος ἱεὺς Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,
νίας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

+ Τῇ ἡμῶν συνοδικῶς προκαθημένη μετριότητι καὶ τινων συμπαρόντων ἀρχιερέων μετὰ τοῦ ἡμετέρου παντὸς κλήρου, ἀνηνέχθη περὶ τοῦ παρανόμου νῦν Μονεμβασίας τοῦ λεγομένου Ἀποστόλη, ὡς τοῖς ἀπανταχοῦ εὐρισκομένοις ὀρθοδόξοις Χριστιανοῖς, τάχα τοῖς Λατίνοις⁵ δῆθεν χαριζόμενος, προξενεῖ σκάνδαλα καὶ συγχύσεις καὶ ἀνυποστόλως ἀφορισμοὺς ἐκδενάζει κατ' αὐτῶν, μὴ γινώσκων ὁ μάταιος, ὅτι

¹ Crusius Turcograecia σ. 149 κ. ἑ.

² Σπυρ. II. Δάμπρου Λόγοι καὶ ἄρθρα σ. 473 κ. ἑ.

3. Ἀποστόλη C : ἀποστολή B 4 (καὶ κατωτέρω). ἀπανταχοῦ C : ἀπανταχοῦ B ὀρθοδόξοις B : λέγει C τοῖς B : λέγει C

αὐτὸς ταῖς ἀποφάσει καὶ ἀραῖς τῶν κανόνων ὑπόκειται ὡς παρανό-
 μως καὶ ἔξω κανόνων ἀναξίως προβάς εἰς ὃ νῦν λέγεται εἶναι. Καί
 τοι γε καὶ πρῶην τὰ κατ' αὐτὸν συνοδικῶς ἐνταῦθα τρακταίσαντες,
 τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν διὰ μόνης ζώσης φωνῆς ἐξενεγκόντες ἤρκε-
 σθημεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐ παύεται πάντα κινῶν λίθον κατὰ τῶν ἐκαστα- 5
 χοῦ ὀρθοδόξων, καὶ οὐδὲως βούλεται κατὰ τὸν Ἰούδαν ἐκείνον ἐποι-
 τυγχάνει συνιέναι, καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν οὕτω συνοδικῶς καὶ ἐγγράφως
 ἐνδικώτατα ὡς συγχυτὴν καὶ σκανδαλοποιὸν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων
 ἔχει αὐτὸν ἀφορισμένον ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου
 καὶ ἀσυγχύτου Τριᾶδος τοῦ ἐνός τῆ οὐσίας, τῷ ἀριθμῷ, παντοκράτο- 10
 ρος καὶ ὑπόστατου τῶν ὅλων θεοῦ ἐν τε τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλ-
 λοντι. Ὡς δὲ πάλιν ἀναξίως καὶ πρὰ κανόνας προβάκντα εἰς τὸν τῆς
 Μονεμβασιᾶς ἀρχιερατικὸν θρόνον, ἔχει καθηρημένον καὶ γεγυμνωμέ-
 νον πάσης ἱερωσύνης καὶ ἀρχιερατικῆς ἀξίας τὸ σύνολον. Οὕτως ἐν
 ἀγίῳ ἀποφαινόμεθα πνεύματι, πάντας δὲ τοὺς ἀπανταχοῦ εὐρισκο- 15
 μένους ὀρθοδόξους Χριστιανούς ἔχομεν εὐλογημένους καὶ συγκεχωρη-
 μένους ἐν ἀγίῳ πνεύματι, μάλιστα δὲ ὅσους ὁ κατάρτος ἐκείνος
 ἠφόρισεν, ἡ μετριότης ἡμῶν τῇ παντοδυνάμῳ ἐξουσίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ
 ζαρχικοῦ καὶ παντοκρατορικοῦ πνεύματος ἔχει εὐλογημένους καὶ
 συγκεχωρημένους καὶ λελυμένους καὶ ἐλευθέρους ἀπὸ παντοίου δὴ τι- 20
 νος δισμοῦ τε καὶ ἐνοχῆς. Οὕτω καὶ περὶ τούτων ἐν ἀγίῳ ἀποφαινό-
 μεθα πνεύματι· οὐ αἰτία πρακτικῆ ἀμέσως ἢ προσκυνητῆ τοῦ πατρὸς
 ὑπάρχει ὑπόστασις. Ὅθεν τοῖς ἀπανταχοῦ δηλοποιούμεν ὀρθοδόξοις
 Χριστιανοῖς τὰ κατ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ τις ὅλως αὐτῷ προσέλθῃ ὡς ἔχονος
 ἔχοντι ἱερωσύνης μῆτε μὴν συγγέοιτο ὅλως τῷ ἐκχεομένῳ ὑπ' αὐτοῦ 25
 ἀφορισμῷ ὧν εἴνεκα καὶ ἡ παροῦσα ἡμῶν ἐγγραφὸς ἀπόφασις ἐν ἐγ-
 κύκλου ἐπιστολῆς ἀπολέλυται εἶδει.

Μηνὶ Ἰουνίῳ, ἰνδ. 167

2. ὁ B : ὄν C 3. γε καὶ B : γε C 5-6. ἐκασταχοῦ B : ἐκά-
 στου C 6-7. τυγχάνει συνιέναι B : τυγχάνουσιν ἵεναι C
 8. συγχυτὴν B : συγχυστὴν C 9. αὐτὸν B : αὐτὸς C
 10. ἀσυγχύτου B : ἀσυγχύτου C ἐνός ἔγραφα : ἐνός B : ἔνος C
 11. αἰῶνι B : λείπει C 12. παρὰ κανόνας B : παρανόμως C
 15 (καὶ κατωτέρω). ἀπανταχοῦ C : ἀπανταχοῦ B 18. ἠφόρισεν
 C : ἠφόρισεν B 20-21. ἀπὸ παντοίου δὴ τινος ἔγραφα : ἀπὸ παν-
 τοιουδ᾽ ἑνός B : λείπει C 22. προσκυνητῆ B : προσκυνητῆ C
 26-27. ἐν ἐγκύκλιον C : ἐνεγκύκλιον B

Καὶ κατὰ μὲν τὰλλα τὸ Βαροκκικὸν ἀπόγραφον εἶνε πολὺ ὀρθότερον τοῦ παρὰ τῷ Κρουσίῳ, καθ' ἃ κατεδείχθη ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκδόσεως. Περὶ ἐν τῇ δὲ καὶ μόνον ἔχουσιν ἀμφοτέρω κοινὸν τι πταίσμα· εἶνε δὲ τοῦτο τὸ περὶ τὴν χρονολογίαν, περὶ ἧς ὀρθῶς ἤδη παρετήρησεν ὁ Legrand τὰ ἐξῆς· «Ὁ Κρούσιος, ὅστις ἐξέδωκε τὸ κείμενον τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ τοξευθέντος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Παχωμίου κατὰ τοῦ Ἀρσενίου, ἀναπαρέστησεν ἐν πανομοιοτύπῳ τὴν ἐν τέλει αὐτοῦ χρονολογίαν, ἀλλὰ βεβαίως δὲν εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς τὸν Γερμανὸν λόγιον τὸ πρωτόγραφον, ἐπειδὴ ἡ χρονολογία αὕτη (μηνὶ ἰουνίῳ Ἰνδικτιῶνος ιβ' ¹) εἶνε λελανθασμένη ὡς πρὸς τὴν Ἰνδικτιῶνα. Πράγματι ἡ δωδεκάτη Ἰνδικτιῶν συμπίπτει πρὸς τὸ 1509 ἢ τὸ 1524. Ἀλλ' οὔτε περὶ τῆς πρώτης οὔτε περὶ τῆς δευτέρας τῶν χρονολογιῶν τούτων δύναται νὰ γείνη λόγος, καθ' ὅτι ὁ Ἀρσένιος διωρίσθη μητροπολίτης Μονεμβασίας ὑπὸ Λέοντος τοῦ δεκάτου, ὅστις τῷ μὲν 1509 ὄν ἦτο ἀκόμη πάπας, τῷ δὲ 1524 εἶχεν ἤδη ἀποθάνει, καθ' ἃ καὶ ὁ πατριάρχης Παχώμιος. Ἀντὶ δὲ δωδεκάτης (ιβ') δέον νὰ γραφῆ δευτέρας (β'), ἧτις συμπίπτει πρὸς τὸ 1514, ἔτος καθ' ὃ ὁ μὲν Λέων δέκατος κατεῖχε τὴν παπικὴν ἐδραν, ὁ δὲ Παχώμιος τὸν πατριαρχικὸν θρόνον» ².

¹ Γραπτὸν ἰδίως, ὡς ἔχει τὸ παρὰ τῷ Κρουσίῳ πανομοιοτύπον.

² Legrand Bibliographie Hellénique . . . aux XVe et XVIe siècles. Ἐν Παρισίῳ. 1885 σ. CLXVI σημ. 6.